

Kansen én bedreigingen met nieuwe gentechnieken in plantenveredeling

OPINIE

Voor de Nederlandse agrarische sector ligt er in de nieuwe trend naar ggo-vrij een grote kans om zich te profileren.

DOOR BERTUS BUIZER

Sinds enkele jaren experimenteren universiteiten en biotech-bedrijven met nieuwe vormen van genetische modificatie van planten. Cisgenese bijvoorbeeld, waarbij het DNA met soorteigen genen wordt gemodificeerd, en nog weer nieuwere vormen.

Ook deze nieuwe gentechnieken vallen binnen de werkingssfeer van Richtlijn 2001/18/EG. De grote biotech-bedrijven (Monsanto, BASF, Syngenta) denken daar anders over; zij vinden dat gewassen die met de nieuwe gentechnieken worden veredeld niet tot de ggo-gewassen mogen worden gerekend.

Het aantal ggo-gewassen dat in de praktijk op grote schaal wordt geteeld, is beperkt gebleven tot soja, mais, katoen en koolzaad in vooral de Verenigde Staten, Brazilië en Argentinië.

Het aantal landen met ggo-gewassen is vrij klein (27 van de in totaal 195 landen), en daalt sinds 2013.

Van de 28 Europese lidstaten hebben 19 landen, waaronder Nederland, Frankrijk en Duitsland, Polen, Italië en Schotland, in 2015 voor een landelijk verbod van ggo-teelten gekozen. De productiewijze is naast smaak voor de consument een issue geworden.

De roep om ggo-vrij voedsel is een internationale trend geworden. Ook in de VS groeit de weerstand tegen producten van ggo-gewassen snel. Daar uit zich dat in een snelle groei van de vraag naar biologische producten, aangezien ggo-producten niet als zodanig gelabeld zijn.

Kansen voor sector

Voor de Nederlandse agrarische sector ligt er in de nieuwe trend naar ggo-vrij een grote kans om zich te profileren. Wij moeten dan vooral niet lijdzaam toekijken wat biotech-bedrijven met

steun van Wageningen-UR voor ons voorkoken op het gebied van nieuwe gentechnieken. Het ware beter indien de universiteit onderzoek deed naar een goed masterplan voor de Nederlandse agrarische sector, om die inclusief de veredelingssector en Nederlandse kweekbedrijven succesvol het perspectief te bieden te voorzien in de werkelijke vraag van landen, boeren en consumenten.

Daarbij moeten wij vooral niet aanleunen tegen biotech-bedrijven. Die hebben hun beloften niet waarmaakt. Argentinië bijvoorbeeld, vanouds een landbouwnatie die 75 jaar geleden nog een van de welvarendste landen ter wereld was, en de afgelopen jaren een van de grootste groeiers wat betreft de teelt van ggo-gewassen, is nu zo goed als bankroet. De ggo-gewassen leiden ons af van het werkelijke probleem in de voedselvoorziening: de toenemende degradatie van de bodem en de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering.

Maar ook al wordt een aantal nieuwe gentechnieken misschien niet tot de Europese ggo-richtlijn gerekend, dan nog kunnen ze voor boeren en burgers een bedreiging zijn. In de eerste plaats moet uit onafhankelijk peer-reviewed onderzoek in een gerenommeerd wetenschappelijk blad nog blijken dat deze nieuwe gentechnieken op lange termijn geen nadelige invloed hebben op gezondheid, natuur, biodiversiteit, voedselzekerheid, enzovoort.

Patentoorlog

Ook voor de nieuwe gentechnieken worden patenten aangevraagd. En patenten kosten geld, veel geld. Daardoor komen de patenten vooral in handen van de grote biotech-bedrijven. Dat

Dure patenten gaan ten koste van kleine veredelaars

gaat ten koste van de kleinere veredelaars, die patenten niet kunnen betalen, maar die wel beperkt worden in het gebruik van planteigenschappen uit nieuwe rassen.

In de VS zijn het de grote corporaties

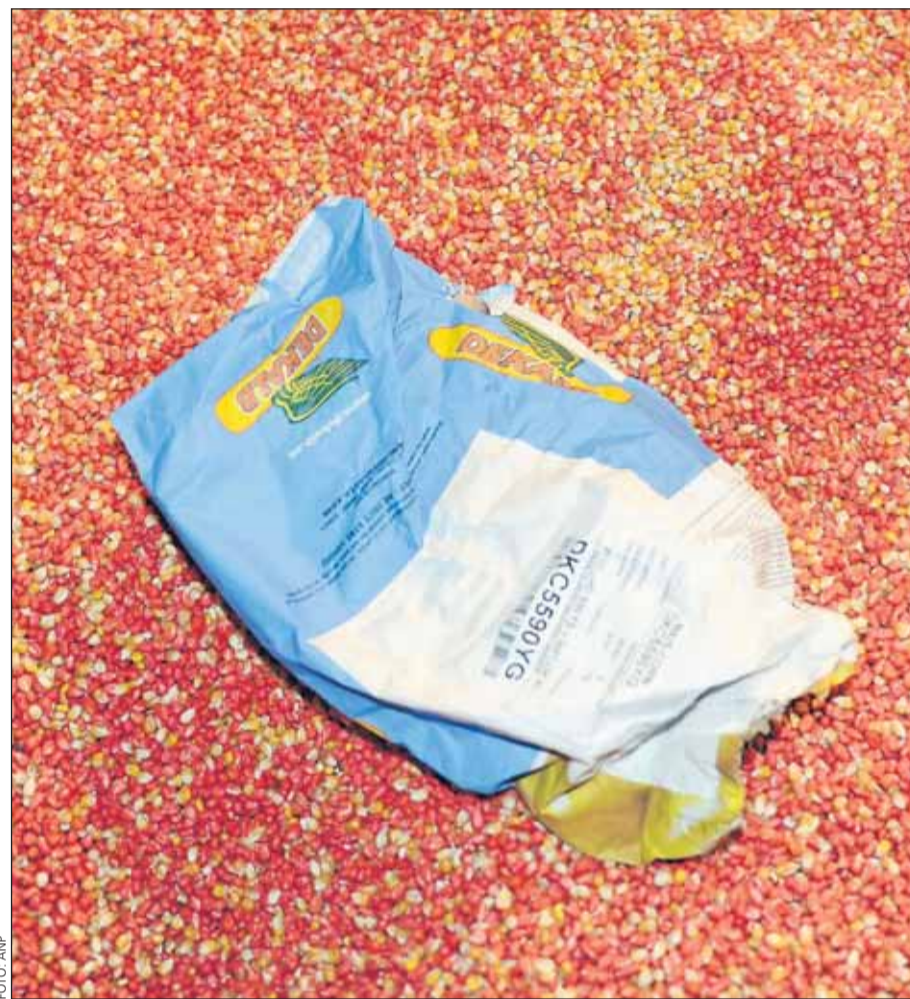

FOTO: ANP

Genetisch gemodificeerde korrelmais van Monsanto. De grote biotech-bedrijven als Monsanto vinden dat gewassen die met de nieuwe gentechnieken worden veredeld niet tot de ggo-gewassen mogen worden gerekend.

zoals Monsanto die ook de grootste zeggenschap hebben over de voedselvoorziening, zoals het geval is bij de grote supermarktketen Walmart. Nederlandse boeren en tuinders zijn nu al de dupe van de toename van de macht van de supermarkten Jumbo en Albert Heijn. Als daar ook nog eens een grote corporatie een meerderheidsbelang in gaat nemen, dan kunnen alleen de grote bedrijven overleven die het goedkoopst produceren. Kleinere bedrijven en biologische bedrijven zullen het dan niet kunnen volhouden. Dat is dan helemaal in de lijn met wat die grote corporaties willen, zo blijkt in de VS. Een

eventueel TTIP zou hiervoor wel eens de weg naar Europa kunnen plaveien.

Wij kunnen met onze agrarische sector de boeren en consumenten in Europa, ja wereldwijd een nieuw perspectief bieden. Behalve het ontwikkelen van een goed masterplan moeten we dan ook het goede voorbeeld geven. Geen ggo meer in diervoeders. Dat doet even pijn.

□ Bertus Buizer (Buizer Advies) is landbouwingenieur, manager van het bedrijvennetwerk Organicseeds.nl en voorzitter van de Sustainable Food Supply Foundation

Vraagtekens bij prijszetting van bieten

DOOR JOS STEENHUIS

Een aantal jaren geleden werden wij als boeren uitgenodigd op de jaarvergadering van de bedrijfsvereniging uit onze regio. Er was namelijk een professor uit Wageningen uitgenodigd die een toekomstvisie gaf over het aantal boeren dat in de toekomst nog actief boer was. De spreker was duidelijk: we moesten er rekening mee houden dat na verloop van jaren de helft van de aanwezige boeren niet meer actief zou zijn.

Deze uitspraak zorgde voor opschudding en de nodige vragen vanuit de zaal. Schaalvergroting was uiteindelijk de boosdoener, zo werd geconstateerd. Waar je als boer machteloos tegenover staat. Na het beëindigen van de vergadering besefte ik dat de uitspraak 'hoe meer zielen, hoe meer vreugde' steeds lastiger in de praktijk te brengen viel.

Zo'n vijf jaar geleden werd door boeren samen met Suiker Unie zowel in Den Haag als in Brussel gedemonstreerd voor het behoud van het bietenquotumsysteem. Dit in het belang van Suiker Unie en natuurlijk de boeren. Onder de streep is het telen van suikerbieten financieel namelijk best interessant met dat quotum. Niet alleen voor

OPINIE

Telers van suikerbieten zullen aandelen Suiker Unie moeten gaan bijkopen omdat het bedrijf verwacht dat prijzen gaan schommelen door het afschaffen van het bietenquotum, waardoor meer bieten ingekocht moeten worden. Maar is een duurzame teeltfrequentie niet een veel beter idee?

de boeren in ons land, maar ook in de andere EU-landen waar bieten volop worden geteeld.

Vrijemarktsysteem

Het quotum wordt in 2017 afgeschaft. We zullen dan meer te maken krijgen met het vrijemarktsysteem. Eenieder kan wel een inschatting maken van wat dat gaat betekenen. De eerste consequentie werd duidelijk op een telersvergadering eind december. Suiker

FOTO: HANS PRINSEN

Suikerbieten worden aangeleverd bij Suiker Unie in Dinteloord.

Unie maakte daar bekend dat er een andere wind ging waaien. De prijs van suikerbieten kan gaan schommelen, iets waar het concern minder vat op heeft. Tot zo ver kan ik mij vinden in de uitspraken van Suiker Unie. Een ander punt, waar ik veel meer moeite mee heb, is het nieuwe aandelenbeleid: Suiker Unie wil in de toekomst zo veel mogelijk suikerbieten hebben en deze bieten moeten gedekt zijn met aandelen, dat betekent dat verschillende boeren aandelen moeten bijkopen. Dus boeren

moeten voldoende aandelen kopen om Suiker Unie gezond te houden.

Duurzame teeltfrequentie

Beter was geweest als er eerst was gekeken of een duurzame teeltfrequentie niet veel beter in het beeld past. Omdat dit een teeltbeleid voor de langere termijn is. Daarna kan dan gezorgd worden dat Suiker Unie zich genoeg gaat indekken met aandelen. Ook kan men vraagtekens zetten bij de toekomstige prijsstelling van suikerbieten. Al met al zal het rendement van de bietenteelt onder druk komen te staan. Op deze manier zullen we gaan beleven dat er steeds minder financiële middelen binnenkomen op onze landbouwbedrijven. Dit verhaal staat niet op zich: nu zijn het bieten, morgen het waterschap, dan de graanteelt, of de aardappelen, de pachtprizen, lonen en ga zo maar door.

Ik denk toch dat de professor in Wageningen gelijk krijgt, of ik er nou buikpijn van krijg of niet. Er zijn nogal wat collega-boeren die denken: zo werkt nou eenmaal ons systeem. Maar je zou ook anders kunnen redeneren: het werkt nu eenmaal zo, omdat ons systeem zo gemaakt wordt.

□ Jos Steenhuis, akkerbouwer in Barger Compascuum